

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์ ตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในอำเภอพรหมพิราม ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์
 - 1.1 ความหมายของยุคโลกาภิวัตน์
 - 1.2 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม
 - 2.2 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์

1. ความหมายของยุคโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ (Globalization. คำที่พวกเราทุกคนคุ้นเคย แต่จะมีสักกี่คนที่เข้าใจความหมายจริง ๆ ของคำสั้น ๆ คำนี้ โลกาภิวัตน์ เป็นคำที่เกิดขึ้นก่อนหน้าทศวรรษ 1990 แล้ว โดยเริ่มต้นจากนักวิจารณ์ด้านวัฒนธรรมชาวแคนาดา ที่เขากล่าวถึงหมู่บ้านโลก (global village. ซึ่งหมายถึง โลกยุคใหม่ที่ตั้งอยู่บนฐานของเทคโนโลยี อันนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่เร่งเร็วขึ้นในทุกๆ ระดับของสังคมมนุษย์ แต่เริ่มเป็นที่นิยมใช้ในแวดวงวิชาการและสื่อมวลชน เมื่อทศวรรษ 1990 โลกาภิวัตน์นอกจากจะมีอิทธิพลต่อสังคมศาสตร์หลายแขนงแล้ว ยังครอบคลุมทั้งด้านเมือง เศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรมและเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมทั้งยังมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนจำนวนมากในยุคสมัยใหม่ต่อคำถามที่ว่า โลกาภิวัตน์ มีความหมายอย่างไรนั้น ถึงแม้ปัจจุบัน โลกาภิวัตน์ จะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นที่พูดถึงกันมากในทุกวงการของสังคม โลกาภิวัตน์คืออะไร ? นั้น ก็ยังคงไม่ผู้จะง่ายนักต่อการให้คำตอบได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มีผู้นิยามและให้ความหมายของโลกาภิวัตน์ ในหลายแง่มุมแตกต่างกันไป โลกาภิวัตน์ ในมุมมองของผู้เขียนมีความหมายว่า “ คือปรากฏการณ์ที่หลอมรวมความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ

วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในทุกมุมส่วนของโลก ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและใกล้ชิดกันมากขึ้น ตามแบบอย่างโลกตะวันตก อย่างที่ไม่เคยปรากฏขึ้นมาก่อน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ห่างไกลและข้ามพรมแดนรัฐ สามารถถูกรับรู้ได้ทันที ทำให้โลกมีลักษณะเป็นหมู่บ้านโลก โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยสนับสนุน” ดังนั้น เราสามารถเห็นเห็นได้ว่าในยุคโลกาภิวัตน์นั้น เหตุการณ์และรูปแบบทางสังคมที่อยู่ห่างออกไปจะมีกระบวนการแผ่ขยายเข้าหากัน และลงรับกัน กระบวนการนี้จะเชื่อมโยงทำให้สังคมที่แตกต่างกันกลายมาเป็นเครือข่ายที่คล้ายคลึงกันโดยการนำเข้าแนวคิดและรูปแบบจากประเทศโลกตะวันตก ที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ทั้งในแง่ของความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ ดังนั้น โลกาภิวัตน์ คือ การทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับโลกเข้มข้นขึ้น และความสัมพันธ์ที่เข้มข้นนี้จะเชื่อมโยงระยะห่างในลักษณะที่สิ่งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจะเกิดขึ้นจากอิทธิพลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่ซึ่งไกลออกไป ในทางตรงข้ามเหตุการณ์ในท้องถิ่นอาจจะมีผลกระทบต่อกันที่อยู่ไกลออกไปด้วย (ทวิศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์ 2552, หน้า 3)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า โลกาภิวัตน์ หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดสามารถรับรู้สัมพันธ์หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ

สรุปยุคโลกาภิวัตน์ คือ ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกี่ยวข้องกันไปทั่วโลก ประชากรโลกไม่ว่าจะอยู่ที่ใดสามารถรับรู้ สัมผัส หรือรับผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีให้มีความทันสมัยตลอดเวลา

2. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ 3 เกณฑ์ ดังนี้คือ

เกณฑ์ที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริม การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารอย่างเป็นระบบ ครบวงจรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ พัฒนาการศึกษ และ มีบทบาทในการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

5. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ครูมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ความคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
 6. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 7. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
 8. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 9. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เรียน
 10. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้
 11. ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการพึ่งตนเอง สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 12. ผู้บริหารสถานศึกษามีผลการปฏิบัติงานดีเด่นด้านส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ดังนี้
 - 12.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่าที่พึงประสงค์
 - 12.2 ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์
 - 12.3 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
 - 12.4 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
 - 12.5 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
 - 12.6 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการกีฬา
- เกณฑ์ที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership)
- เกณฑ์ที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและใช้คุณธรรมในการบริหารจัดการดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรมและมีความซื่อสัตย์
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการปกครองที่ดี ไม่มีหนี้สินส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งเสพติด และการพนัน
4. ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความศรัทธาและการยอมรับนับถือจากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อนผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษา
5. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ระบบคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารจัดการ

จรัสศรี อินทวิชะ (2546, หน้า 21) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลซึ่งปฏิบัติงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งรัฐและเอกชน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารงานที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน 12 เรื่อง ดังนี้ (จรัสศรี อินทวิชะ. 2547, หน้า 21)

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนงานขององค์การ ให้สามารถปฏิบัติได้ผลจริง
5. พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

6. ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
9. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสาร
11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ การบริหารจัดการสถานศึกษายุคปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะ “พ่อบ้าน+แม่บ้าน” ดังนั้น การบริหารเพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุตามเป้าหมายนั้น ควรจะนำรูปแบบผู้นำมาใช้ เช่น ผู้นำเชิงปฏิรูปของ (Bass, 1990, p 37) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปว่า เป็นผู้นำที่มีผลกระทบต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้ใต้บังคับบัญชาจะให้ความไว้วางใจ ให้ความจงรักภักดี และให้ความเคารพนับถือในตัวของผู้ว่า ผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลงผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ดังนี้

1. ทำให้พวกเขามองเห็นความสำคัญและคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน
2. ชี้นำให้เกิดความสนใจในผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับจากองค์การหรือที่ทีมงาน
3. ทำการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับสูง

ผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์ (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 7-8) เป็นบุคคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ กล่าวคือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเกี่ยวกับ
 - 1.1 ผลการจัดและลดปัญหาการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในด้านต่าง ๆ
 - 1.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 1.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ
 - 1.4 ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้
 - 1.5 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและของสำนักงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.6 แนวภารกิจของสถานศึกษาที่กำหนดไว้
 - 1.7 แนวการบริหารและจัดการศึกษา

- 1.8 ความเป็นมืออาชีพในการบริหารการศึกษา
- 1.9 แนวทางการปฏิรูปการศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันภายนอก ตลอดจนทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประเมินภายนอก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถนะในการจัดการศึกษา และการบริหารการศึกษาในด้านต่าง ๆ ด้วยความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง กล่าวคือ จะต้องมีความรับผิดชอบอย่างน้อยตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพตามข้อบังคับของคุรุสภา
4. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
5. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารฐานโรงเรียน (SBM) ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 และสามารถนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้งสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้การบริหารฐานโรงเรียน ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพัฒนาไว้
6. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) และการพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ (Brain-based Learning Development)
7. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดชั้นและการจัดโรงเรียนในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อจะเลือกใช้และนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
8. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการและการจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องมีความเข้าใจและสามารถส่งเสริมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
9. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในโรงเรียน ทั้งการวิจัยและการพัฒนาในกระบวนการบริหาร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนทั้งการส่งเสริมการใช้กระบวนการตรวจวิจัยในการเรียนรู้ของนักเรียน

โรเบิร์ต โกลด์แฮมเมอร์ และคณะ (Goldhammer and et al., 1971: อ้างอิงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2551, หน้า 17-19) ได้ทำการเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลและไม่มีประสิทธิผล และพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผล มีคุณลักษณะเหมือนกัน ดังต่อไปนี้

1. ส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งใจเป็นผู้บริหารสถานศึกษา เพียงแค่จะเป็นครูสอนธรรมดา แต่ได้รับการส่งเสริมจากหัวหน้าให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

2. ส่วนใหญ่มีความศรัทธาในตัวนักเรียนอย่างจริงใจ ไม่ได้วิจารณ์เด็กในเรื่องไม่เรียนหนังสือ และปัญหาด้านพฤติกรรม และคิดว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สถานศึกษาตั้งมาเพื่อแก้ไข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงเน้นความรับผิดชอบไปสู่การแก้ปัญหาของเด็กนักเรียน

3. ผู้บริหารมีความสามารถในการทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับความร่วมมืออย่างดี ผู้บริหารมีความภูมิใจในตัวครูและยอมรับว่าครูเป็นผู้เสียสละและมีความสามารถ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นและมีความกระตือรือร้น ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการกลุ่มได้ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู นักเรียน มีทักษะในการคิดค้นพัฒนาและยังมีความเห็นใจเพื่อนร่วมงาน

4. ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้เด็ดขาดในการสั่งการ ความต้องการของสถานศึกษามักจะเผชิญกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคจากสำนักงานเขต

5. ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและยอมรับความรับผิดชอบของตนเองในฐานะเป็นพันธกิจมากกว่าทำงาน ยอมรับบาทบาทตนเองในปัญหาสังคมปัจจุบัน ความไม่ชัดเจนต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและงานที่ทำมีความสำคัญน้อยกว่าเป้าหมายที่ตนรู้สึกว่ามีความสำคัญต้องบรรลุ ดังนั้น จึงพบว่า มีทางเป็นไปได้ที่จะอยู่กับความไม่ชัดเจนต่าง ๆ ในตำแหน่งของตน

6. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นต่อการศึกษาและสามารถแยกข้อแตกต่างระหว่างเป้าหมายการศึกษาในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีปรัชญาเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาและความสัมพันธ์ของปรัชญาภายในบทบาทนั้น

7. ผู้บริหารเป็นผู้รู้จักปรับตัว ถ้าพบว่ามีบางสิ่งใช้การไม่ได้สามารถเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่จำเป็นทันที และลงมือเดินตามทางใหม่อย่างปลอดภัย

8. ผู้บริหารเป็นนักยุทธศาสตร์ที่สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น มีความสนใจในการกำหนดวิธีดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดในการได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลง

บุรุษชัย จงกลนี้ (ม.ป.ป., หน้า 11-12) กล่าวว่า คุณลักษณะของนักบริหารที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เฉลียวฉลาด แต่ไม่โอ้อวด
2. มีความสามารถรอบด้าน (Well rounder)

3. มีพลังผลักดันภายใน (Inner drive) ให้กระตือรือร้นอยู่เสมอ
4. ทำตนให้เป็นที่เชื่อถือ
5. กล้าหาญทั้งกายและใจ (Courage physically and morally)
6. มีความคิดริเริ่ม (Innitiative)
7. รู้จักวิธีส่งเสริมและบำรุงขวัญผู้ใต้บังคับบัญชา
8. การเสียสละปราศจากการเห็นแก่ตัว

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจในการบริหารโรงเรียนและเป็นบุคคลหลักที่สำคัญของสถานศึกษา ต้องมีความรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

ปรียพกร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 22) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการมีผลงานของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ในด้านการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

อาทิตย์ บัวศรี (2542, หน้า 31) กล่าวว่า ครูใหญ่เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียนที่จะคอยดูแลในด้านต่างของสถานศึกษา ให้มีแต่ความเรียบร้อยและความสงบสุข เพื่อให้เกิดผลที่ดีต่อผู้เรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน

สรุป ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ผู้เรียน และบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ต้องมีความเป็นผู้นำในการบริหารงานหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล เพื่อนำพาสถานศึกษาของตนเองบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และให้คุณภาพเกิดขึ้นทุกด้าน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

1. ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกริยาและการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระบบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย

และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์ (ประกาศรี สีสหอาชีพ, 2550, หน้า 19)

จริยธรรม ตามความหมายกว้าง แบ่งเป็น 2 ประเภท (สาโรช บัวศรี, 2549, หน้า 54) คือ

1. ค่านิยมพื้นฐาน (Basic values.

1.1 ศีลธรรม เช่น ไม่ฆ่า ไม่ขโมย ไม่หลอกลวง ไม่กล่าวเท็จ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่ดื่มสุรา

1.2 คุณธรรม เช่น ด้จจะ ทมะ ชันติ จาคะ ทานมัย คีลมัย ภาวนามัย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความยุติธรรม อริยสัจ มรรค ฯลฯ

1.3 ธรรมเนียมประเพณีที่ดี การทำบุญให้ทาน ประเพณีวันวิสาขบูชา การไปคารวะผู้ใหญ่ ฯลฯ

1.4 กฎหมาย พระราชบัญญัติและกฎเกณฑ์ ทั้งปวงที่ควบคุมสังคมให้อยู่ในแนวทางที่ดีของชีวิต ฯลฯ

2. ค่านิยมวิชาชีพ (Professional values)

2.1 คุณดการณั้ ประจำอาชีพ

2.2 จรรยาบรรณ ประจำอาชีพ

2.3 พระราชบัญญัติ ประจำอาชีพ

2.4 วินัย ประจำอาชีพ

ไสว มาลาทอง (2542, หน้า 7) แปลความหมายของ จริยธรรม ว่า กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติหรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ

จริยธรรม คือ หลักที่มนุษย์ในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้นเอง เมื่อนำไปใช้กับการประกอบวิชาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่กลุ่มคนในวิชาชีพนั้นจะยึดถือเป็นกรอบและแนวทางในการรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรี ชื่อเสียง เกียรติคุณของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ให้เป็นที่เลื่อมใส ศรัทธายกย่องแก่บุคคลทั่วไป (วิภาดา อังสุมาลิน, 2543 อ้างอิงใน ทศณีนุชนวรัตน์, 2552, หน้า 18)

พิภพ วังเงิน (2545, หน้า7) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคมไม่ปรารถนา

ดารมณั้ ฉนวนจิตร (2545, หน้า 7) สรุปว่า จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคมและตนเอง

ความสำคัญของจริยธรรม ก่อให้เกิด ค่านิยม 2 ประการ คือ ค่านิยมพื้นฐาน (Basic value) ได้แก่ การมีคุณธรรมประจำใจ มีธรรมเนียมประเพณีที่ดี มีกฎหมายหรือกฎระเบียบที่จะควบคุมทางสังคม และค่านิยมวิชาชีพ (Professional value) การมีอุดมการณ์ประจำวิชาชีพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ (จำเริญรัตน์ เจือจันทร์, 2548, หน้า 5)

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2549, หน้า 6) กล่าวว่า ความหมายของจริยธรรม (ethics) ใ้ว่า จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม จากการสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2522 ได้สรุปนิยามไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์

รจนา อ้ายพุก และคณะ (2551, หน้า 27) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของธรรมหรือศีลธรรม

ดังนั้น จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติและการปฏิบัติในสิ่งที่ดี ที่มีความถูกต้องและเหมาะสม ทั้งกาย วาจา ใจ ที่ทำให้สังคมและตนเองยอมรับได้

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

นักจิตวิทยาได้มีแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน บางกลุ่มเชื่อว่ามนุษย์สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนได้ด้วยตนเอง บางกลุ่มเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมคือตัวที่ควบคุมแนวคิดทฤษฎีทางจริยธรรม มีแนวคิด 3 ทฤษฎี (ทัศณี นุชนวลรัตน์, 2552, หน้า 20-21) คือ

2.1 ทฤษฎีกระจ่างนิยาม (value clarification theory)

หลักสำคัญของทฤษฎีกระจ่างนิยาม คือ การช่วยให้บุคคลเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนยึดถือ หรือมีความเชื่อว่าจะถูกต้องหรือควรจดจำ เป็นกระบวนการที่จะทำให้บุคคลเกิดความกระจ่างในจริยธรรมของตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นวิธีการที่จะทำให้บุคคลยอมรับความรู้สึกและความคิดของตนเอง ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ผลที่จะได้รับจากกระบวนการนี้จะเอื้อให้เกิดความคิดกับการกระทำสัมพันธ์กัน

2.2 ทฤษฎีปรับพฤติกรรม (behavior modification theory)

หลักสำคัญของทฤษฎีปรับพฤติกรรม คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาแล้ว ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ จะมีแนวโน้มทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นอีก โดยเงื่อนไขของการเสริมแรง (reinforcement) แต่หากพฤติกรรมใดที่แสดงออกมาแล้ว ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ เพื่อลดหรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา การเสริมแรงและการลงโทษ เป็นวิธีการปรับพฤติกรรม ถ้าต้องการให้เกิดพฤติกรรมก็ใช้การเสริมแรง ถ้าไม่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมก็ใช้วิธีการลงโทษ ฉะนั้นการปลูกฝังจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ ครูจะต้องกำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือพฤติกรรมที่

ไม่เพียงปรารถนากำหนดตัวเสริมแรงโดยการเสริมแรง เมื่อบุคคลนั้นแสดงที่พึงปรารถนาและประเมินผลเพื่อปรับปรุงเงื่อนไขการเสริมแรงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory)

หลักสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เน้นที่ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ สำหรับการประเมินความผิดถูกของพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์เรียนรู้โดยการสังเกตสิ่งแวดล้อมซึ่งเดาจากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จากคำบอกเล่าและข้อบ่งชี้จากเอกสารความรู้ที่มนุษย์ได้เรียนรู้เหล่านี้ สามารถใช้เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของตนได้

การปลูกฝังจริยธรรมแต่ละทฤษฎีมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อพื้นฐาน แต่ละทฤษฎีก็มีจุดเด่นและจุดอ่อนที่ต่างกัน ครูในฐานะที่เป็นผู้มีหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กจะต้องปฏิบัติตามครรลองของความเป็นครู 6 ประการคือ เป็นผู้สอน เป็นผู้นำทาง ประชาธิปไตยเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว เป็นตัวแทนบิดามารดา เป็นผู้ควบคุมระเบียบและเป็นตัวอย่างที่ดี

เป้าหมายสูงสุดของจริยธรรม คือ การแสดงออกในรูปของพฤติกรรมซึ่งเป็นผลของการกระทำในปัจจุบันและเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญา เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมและเป็นการยากที่จะหยั่งรู้วัดได้ถึงภายในจิตใจของบุคคลว่า มีลักษณะนิสัย ค่านิยม และจริยธรรมต่างๆสูงต่ำเพียงใด จึงจำเป็นต้องอาศัยการอนุมานจากการที่เขาปฏิบัติออกมานั่นเอง

ทฤษฎีสัมพัทธนิยมทางจริยธรรม

ทฤษฎีสัมพัทธนิยมทางจริยธรรม ยึดถือว่าหลักการทางจริยธรรมทั้งหลายทั้งปวงขึ้นอยู่กับกรยึดถือของสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ กลุ่มคนในสังคมอื่นไม่สามารถไปเกี่ยวข้องโดยตรง การยึดถือของคนในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นเรื่องราวปรากฏแก่สายตาของผู้ยึดถือ สังคมหนึ่งอาจจะยึดถือในสิ่งเดียวกัน แต่แตกต่างจากอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งอาจจะยึดถือแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น ของสังคมนั้น

การยึดถือจริยธรรมแบบสัมพัทธนิยม อาจจะมีลักษณะการตัดสินใจด้วยตนเองหรือให้กลุ่มคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจ ถือว่าเป็นเรื่องยุติ ไม่สามารถจะโต้แย้งหรือใช้แนวคิดของอีกสังคมหนึ่งหักล้างได้ เพราะการตัดสินใจในกลุ่มคนในสังคม เป็นความตั้งใจ แม้ว่าจะเกจากความไม่เข้าใจก่อให้เกิดอันตราย แต่ก็ถือว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของสังคมนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาผ่านไป การยึดถือหลักการเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผิดไปจากการของอีกกลุ่มหนึ่งก็เป็นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เปลี่ยนไปเป็นหลักการที่มีลักษณะสากลกว่า ทำให้คนในสังคมที่ยึดถือหลักการดั้งเดิม เห็นคุณค่า

ในหลักการใหม่ จึงมีความต้องการ มีความปรารถนาให้คนในสังคมตนเองเป็นไปตามเงื่อนไขของธรรมชาติมากขึ้น (จำเริญรัตน์ เจือจันทร์, 2548, หน้า 39)

ทฤษฎีจริยธรรมของคานท์

หลักทฤษฎีจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ ซึ่งเป็นนักปราชญาที่มีชื่อเสียงสำคัญของโลกเป็นชาวเยอรมัน ที่มีแนวคิดอุดมคติ เป็นหลักเหตุผลที่นำไปสู่ความหลุดพ้น เป็นแนวคิดที่ด้วยความรู้แจ้ง

คานท์ เสนอว่าการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม เป็นสิ่งที่มีคุณค่า เพราะเป็นเจตนาที่ดีที่เกิดจากการตั้งใจจริง หรือมูลเหตุจูงใจที่ทำในสิ่งที่ถูกต้อง คานท์เสนอแนวคิดว่าการกระทำที่ถูกต้องเป็นสิ่งสากล โดยเริ่มที่เหตุจูงใจที่ดี เป็นเงื่อนไขให้เกิดการกระทำดี และผลจากการกระทำนั้นก็จะเป็นผลดี เป็นลักษณะการกระทำหน้าที่และการให้ความเคารพยำเกรง จึงมีเงื่อนไขมีความเด็ดขาดอยู่ในตัว

คานท์ ยึดถือว่าคตินิยม ซึ่งเป็นลักษณะการบรรยายการกระทำ ซึ่งเป็นเกณฑ์เชิงอัตนัยที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดถืออยู่ในใจ อาจจะเป็นกฎกติกาสากล การกระทำจะมีคุณค่าตามจริยธรรมก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำตามหน้าที่ และการกระทำตามหน้าที่จะต้องถูกต้องตามหลักจริยธรรมด้วย จึงจะถือว่าเป็นการกระทำตามหน้าที่ และการกระทำตามหน้าที่จำต้องถูกต้องตามหลักจริยธรรมด้วย จึงจะถือว่าเป็นคตินิยมของการกระทำที่เป็นสากล โดยจะต้องมีพื้นฐานที่ดีมีความรู้สึกที่แผ่ด้วยเจตนาดีเสมอ (จำเริญรัตน์ เจือจันทร์, 2548, หน้า 96)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย

เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกของนักศึกษไทยที่สร้างขึ้น บุคคลผู้ร่วมเขียนเป็นทฤษฎี คือ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน กรอบแนวคิดที่เป็นจุดเด่นของทฤษฎีนี้มีความว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมบุคคลเป็นคนดีและ คนเก่ง ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้นบนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อพัฒนาส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทักษะคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยัน
ขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. สติปัญญา
2. ประสบการณ์ทางสังคม
3. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้น
ของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะ
กับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิต
ลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและ
อยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความ
พร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะ
พื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะ
พื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย
โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ เกิดจากผลผลการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพื่อเติมในทฤษฎีนี้
อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท
เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในหารใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่าคนที่บัว
เหนือน้ำเท่านั้น มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ เป็นผู้ที่จะสามารถรับ
การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ

การสอน “คุณธรรม/จริยธรรม” เป็นความต้องการที่คนรุ่นหนึ่งจะชี้แนะคนอีกรุ่นหนึ่ง
โดยผู้สอนมีความเชื่อว่าประสบการณ์ของตนอาจสร้างความเข้าใจเรื่อง คุณธรรม/จริยธรรม หรือ
ความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสม. อย่างถ่องแท้ในระดับหนึ่ง และต้องการให้ เยาวชนเชื่อ ดีและ
เหมาะสมกับเยาวชน การยึดหลักคุณธรรม/จริยธรรม ทำให้มนุษย์มีความสุข ความสวดย และความ

งาม โดยที่ความสุขนั้นควรเป็นความสุขแบบเรียบง่ายและยั่งยืน (จำเริญรัตน์ เจือจันทร์, 2548, หน้า 99)

คุณสมบัติอันเป็นความพร้อมที่จะพัฒนาจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วย

1. **ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตและหลัก จริยธรรม** ทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้มาตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจากการเลี้ยงดู การศึกษาอบรมและจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยอาจเป็นในวิถีทางที่ต่างกัน ซึ่งเป็นผลให้บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่างกัน จากกฎเกณฑ์ การตัดสินใจที่ต่างกัน

2. **ความไม่ธรรมดา** มนุษย์มีธรรมชาติ ของการ แสวงหาความถูกต้องเป็นธรรมหรือ ความดีงามตั้งแต่วัยทารก คุณสมบัตินี้ทำให้บุคคลนิยมคนดี ชอบสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี

3. **ความรู้จักตนเองของบุคคลนั้น** ความรู้จักตนเองของบุคคล คือ สร้างความสามารถในการพิจารณาให้รู้อิทธิพลของความดีและความไม่ดีของตนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้บุคคล สามารถเสริมสร้างความคิดของตนให้มีพลังเข้มแข็ง ในลักษณะที่ตนเองและสังคมยอมรับได้ ความรู้จักตนเองนี้จะทำให้บุคคลมีความมั่นใจ มีพลังและพร้อมที่จะขจัดความไม่ดีของตนและพัฒนาตนเอง อย่างถูกต้องดีขึ้น

(ทัศน นุชนวรัตน์, 2552, หน้า 22) จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์ ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาและจะต้องปฏิบัติเป็นคนดี จึงจะทำให้เป็นที่เคารพนับถือ เป็นที่รักของคนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา

หลักธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ก็เช่นเดียวกับศาสนาอื่น คือ การมุ่งสอนให้คนเป็นคนดี ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ แต่การยึดถือหลักธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัตินั้นต้องคำนึงถึงเพศ ฐานะ หน้าที่การงานของแต่ละบุคคลด้วย จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม หลักธรรมต่อไปนี้ เป็นหลักธรรมสำหรับปกครองคน ได้แก่ ทศพิธราชธรรม พรหมวิหารธรรม สังคัตถุธรรม เป็นต้น

ทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับนักปกครอง มี 10 ประการ

1. ทาน คือ การให้สิ่งของแก่ผู้ที่ควรให้
2. ศีล คือ ความตั้งใจปฏิบัติตามระเบียบวินัยทั้งทางโลกและทางธรรม
3. บริจาคะ คือ ความเสียสละความสุขและแรงของตนเพื่อผู้อื่น
4. อาชวาระ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรง เป็นคนคงเส้นคงวา
5. มัททวะ คือ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสุภาพเรียบร้อยต่อบุคคลทั่วไป

6. ตปะ คือ ความเพียรพยายามบำเพ็ญประโยชน์และการใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม
7. อักโกธะ คือ ความไม่โกรธง่าย ไม่ฉุนเฉียว สามารถระงับอารมณ์ได้ด้วยเหตุผล
8. อวิหิงสา คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่นเพื่อประโยชน์

ส่วนตัว

9. ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบาก
10. อวิโรธนะ คือ การไม่ประพฤตินิด มีความเป็นกลาง ยุติธรรม ปล่อยวางอารมณ์ได้

พรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจกว้างใหญ่ดุจพระพรหมมี 4 อย่าง

1. เมตตา คือ ความรู้สึกที่รักใคร่ปรารถนาที่จะเห็นคนอื่นเป็นสุข คือ มีไมตรีจิตต่อคนและสัตว์ ปราศจากความเห็นแก่ตัว ความลำเอียง ความเกลียดชัง หรือคิดทำร้าย คิดทำลาย ความรู้สึกที่มุ่งไมตรี มุ่งความสุขความเจริญแก่ทุกคนสม่ำเสมอ มิใช่มุ่งสิ่งที่ดีตนชอบหรือที่เขาชอบ เป็นสำคัญ เมตตานี้มีลักษณะคตินำสุขไปให้เขา มีคุณสมบัติกำจัดความพยาบาทได้

2. กรุณา คือ ความรู้สึกสงสาร มีความหวั่นใจจนทนไม่ได้ที่จะวางเฉย ในเมื่อพบเห็นผู้อื่นประสบกับความยากลำบาก เป็นความรู้สึกเห็นใจ พลอยลำบากใจ วิตกกังวลไปด้วย เป็นความรู้สึกที่ปราศจากความคิดเบียดเบียนซ้ำเติม คิดจะช่วยให้เขาพ้นทุกข์ ใฝ่ใจต่อการบำบัดทุกข์ยากของบุคคลอื่น

3. มุทิตา คือ ความรู้สึกชื่นชมยินดี พลอยดีใจไปกับเขาเมื่อเขาได้ดี ได้รับความสำเร็จทางใดทางหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่ปราศจากความอิจฉาริษยา แต่เป็นความรู้สึกที่มีน้ำใจตอบไม่หวงแหนแต่จะพลอยอนุโมทนาไปกับเขา มีคุณสมบัติกำจัดอคติ ความไม่พอใจได้

4. อุเบกขา คือ ความรู้สึกที่เป็นกลาง มีความยุติธรรม ไม่เอนเอียงเข้าข้างเป็น ความรู้สึกที่ปราศจากความคิดสมน้ำหน้าทีคิดซ้ำเติม เมื่อเห็นคนที่ตนเกลียดชังประสบกับความวิบัติและปราศจากความเดือดร้อนดิ้นรน เมื่อเห็นคนที่ตนชอบ ประสบความวิบัติ โดยไม่อาจช่วยเหลือได้ทางใดทางหนึ่งมีคุณสมบัติกำจัดความดีใจ เสียใจได้

แหล่งที่มาจริยธรรม

แหล่งที่มาจริยธรรมที่สำคัญ (สุชาติ ประสิทธิ์วิสุทธิ, 2542, หน้า 3) ได้แก่ ปรัชญา ศาสนา และจากนโยบายของรัฐบาล

ปรัชญา

เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ทางปัญญาของมนุษย์ และศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมของมนุษย์ เช่น ความดีสูงสุด หน้าที่ ความชอบธรรม ความประพฤติ จริยศาสตร์

เป็นสาขาที่สำคัญของปรัชญา ที่ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมโดยตรงของมนุษย์ เช่น ศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของความประพฤติ ความประพฤติที่เหมาะสมกับหน้าที่ และอุดมการณ์อันสูงสุดของมนุษย์

ศาสนา

ศาสนาเป็นความเชื่อของมนุษย์ ซึ่งได้รวบรวมเอาคำสั่งสอนต่าง ๆ มาเป็นหลักเกณฑ์สำหรับความประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสม ศาสนาทุกศาสนามุ่งให้บุคคลกระทำความดี

นโยบายของรัฐบาลกับจริยธรรมทางสังคม

นโยบายของรัฐบาล มีบทบาทในการกำหนดคุณค่าทางจริยธรรมของสังคม ทำให้สังคมตื่นตัวมองเห็นความสำคัญของจริยธรรม และมีค่านิยมพร้อมที่จะปฏิบัติตาม เช่น

ค่านิยมพื้นฐาน เพื่อปลูกฝังค่านิยม 5 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและรู้จักอดออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

รัฐบาลได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่พระราชทานคุณธรรม 4 ประการ

1. การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีนั้น

3. การอดทน อดกลั้น และการอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่นของบ้านเมือง

โครงสร้างของจริยธรรม

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผู้พิน ด้วยพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ความซื่อสัตย์ คือ การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติ ปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรองพิจารณาให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิมซึ่งอาศัยได้

4. ความกตัญญูทวาท หมายถึง ความสำนึกในอุปการคุณ หรือบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา

5. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมายศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่บุคคลที่ควรให้ด้วยการกำลังกาย กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเองด้วย

7. การประหยัด การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอสมควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะพองาม

8. ความอุตสาหะ คือ ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในงาน

9. ความสามัคคี คือ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความพร้อมเพียง ร่วมมือกันกระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

10. ความเมตตา กรุณา เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีสุข กรุณา หมายถึง ความไม่มีลำเอียง

คุณค่าของจริยธรรม

คุณค่าของจริยธรรม คือ ความดี ซึ่งอาจจำแนกได้ 3 ประการ

1. ความเป็นเนื้อแท้ หรือความดีในตัวเอง ความดีประเภทนี้มีคุณค่าในตัวเอง ไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่นมาตีความให้ เช่น ความดี ความจริง ความงาม

2. ความดีที่เป็นเครื่องอำนวย หรือส่งเสริมความดีให้สูงขึ้นไปอีก เช่น ความมีสุขภาพอนามัยดี ความมีทรัพย์สินสมบัติ การมีความรู้ความสามารถ

3. ความดีทั้งที่เป็นเนื้อแท้ในตัวเอง และความดีที่เป็นเครื่องเอื้ออำนวยความดีให้สูงขึ้นไปอีก เช่น ความเมตตา กรุณา ความรัก ความสามัคคี ชยันนหมั่นเพียร ความอดทน การสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกัน ความเป็นพี่น้อง ความประหยัดอดออม

คุณค่าจริยธรรมต่อมนุษย์

1. จริยธรรมช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี มีสุขภาพดีทั้งสุขภาพจิตและสุขภาพกาย มีชีวิตที่สมบูรณ์

2. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์รู้จักตนเอง มีความสำนึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องาน ต่อครอบครัว ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และต่อหน้าที่การงาน

3. จริยธรรมเป็นวิถีทางแห่งปัญญา ทำให้มนุษย์มีเหตุผล รู้จักใช้สติปัญญาแก้ปัญหาชีวิต โดยนำหลักจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชีวิต มีความเชื่อว่าการกระทำดีเป็นสิ่งที่ดี ไม่หลงงมงายในสิ่งที่ปราศจากกฎหมาย
4. จริยธรรมช่วยสร้างสันติภาพในสังคม และสร้างสันติภาพโลก
5. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์อยู่ในสังคมอย่างมีระเบียบ เป็นระบบ รู้สึกมีความอบอุ่นปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีสันติภาพ
6. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้าได้กับบุคคลอื่นๆ และสังคมอย่างมีระบบ เป็นระเบียบสามารถครองคน ครองตน ครองงาน ครองเรือน
7. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์มีเครื่องมือยึดเหนี่ยวและเป็นหลักปฏิบัติเพื่อป้องกันการเบียดเบียนการเอาัดเอาเปรียบกันในทางส่วนตัวและสังคม
8. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์เป็นคนหนักแน่น อดทน ขยัน ต่อสู้ เพื่อเอาชนะด้วยตนเองเป็นที่พึงของตนเอง ไม่ต้องรอโชคชะตา
9. จริยธรรมให้มนุษย์สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิต ดำเนินและพัฒนาชีวิตให้สำเร็จตามเป้าหมาย
10. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาชีวิตและสามารถทำให้ความทุกข์หมดไปได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรอนงค์ กลั๊กย์อ้อมและคณะ (2547, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ด้านความเชี่ยวชาญในการบริหาร ด้านการสร้างความเข้าใจในการติดต่อสื่อสาร มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ด้านศักยภาพการเป็นผู้นำ มีภาวะอยู่ในระดับมากที่สุดและสรุปโดยภาพรวมของภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน พบว่ามีอยู่ในระดับมาก

กฤษณา มีจักรและคณะ (2549, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้นำแบบบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษโลก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะความเป็นผู้นำแบบบูรณาการด้านพฤติกรรมการทำงานและด้านแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้สึกต่อตนเองและเรื่องอื่นและด้านการคิดอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำแบบบูรณาการมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่า

10 ปี มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำแบบบูรณาการมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี

นพมาศ จากยางโทนและคณะ (2549, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทฤษฎีของครุผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีทฤษฎีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านเสนาหา ด้านการดลใจ ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียนต่างกันผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 ที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

กัลยาณี รัตนบุตรและคณะ (2550, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ในจังหวัด กำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามตำแหน่งและวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

พฤษภา แก้วภูและคณะ (2550, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน

รจนา อ้ายพุกและคณะ (2550, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคาดหวังของครุผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคาดหวังของครุผู้สอน ที่มีต่อ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคาดหวังของครุผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ อยู่ในระดับมาก มากที่สุดในทุกด้าน ความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีระดับความคาดหวังสูงสุดคือ ด้านจริยธรรม และด้านที่มีระดับความคาดหวังต่ำสุดคือ ด้านจรรยาบรรณ

วิศราภรณ์ น้อยใจมั่นและคณะ (2551, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละ 95 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย 1. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร 2. การพัฒนาตนเอง และ 3. การมีวิสัยทัศน์

กฤษณะ ทองยิ่งและคณะ (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาทางกายภาพ กับคุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชามาภัทร ไข่แก้วและคณะ (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในระดับปานกลางและมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เหมรัฐฐ์ อินสุขและคณะ (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มครู และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านการจัดการระบบ 3. ด้านวิชาการ 4. ด้านบริหารจัดการ 5. ด้านสังคมและชุมชน 6. ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05